

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 9 lutego 2022 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że E. K. jako pracownik: podlega ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu od dnia 2 stycznia 2015 roku do dnia 6 września 2018 roku; nie podlega ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu od dnia 7 września 2018 roku do nadal u płatnika składek WET Kancelaria Doradztwa (...).

W ocenie ZUS w analizowanej sprawie świadczenie pracy w ramach umowy o pracę przez ubezpieczoną (gdy staje się współnikiem spółki cywilnej nie miało miejsca), a zgodnym i wolą stron zawartej umowy było jedynie nadanie jej nazwy umowa o pracę. E. K. nie wykonywała pracy u płatnika składek WET Kancelaria Doradztwa (...) w ramach umowy o pracę, a została zgłoszona do ubezpieczeń społecznych jedynie w celu uzyskania tytułu do ubezpieczeń społecznych i prawa do wypłaty świadczeń przysługujących osobie o statusie pracownika. W tym względzie ZUS powołał się na stanowisko zaprezentowane w Wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 23 marca 2020 roku, sygn. akt III AUa 617/19. (...) spółki cywilnej realizują na podstawie umowy spółki cel gospodarczy poprzez wspólne działania w ramach podstawy kontraktowej, a nie innej umowy. (...) spółki cywilnej nie stanowi podstawy do zawierania umów o pracę ze współnikami.

(decyzja – k. 192 verte – 195 załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Odwołanie od w/w decyzji wniosła E. K. zaskarżając ją w części tj. w zakresie, iż nie podlega ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu od dnia 7 września 2018 roku do nadal u płatnika składek WET Kancelaria Doradztwa (...), jednocześnie wnosząc o jej uchylenie w tym zakresie.

W uzasadnieniu skarżąca podniosła, że orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 23 marca 2020 roku, sygn. akt III AUa 617/19, na które organ rentowy powołał się w treści zaskarżonej decyzji, wbrew jego twierdzeniom nie znajduje zastosowania w jej przypadku. Ubezpieczona wskazała, że jest współnikiem mniejszościowym WET Kancelaria Doradztwa (...), zatem wydawane przez nią polecenia nie są równorzędne względem pozostałych współników. Ponadto skarżąca nie posiada, tak jak inni współnicy tytułu doradcy podatkowego. Z uwagi na posiadane przez nich kwalifikacje, udzielone przez klientów stosowne pełnomocnictwa tylko i wyłącznie pozostałym współnikom spółki oraz tytuły zawodowe pełnią oni funkcję zwierzchnią względem niej. Wydają polecenia zgodnie z umocowaniem, weryfikują sporządzone pisma, składają podpisy na dokumentach wychodzących z kancelarii. Wnioskodawczyni nadmieniała także, że nie wniosła do spółki wkładu w postaci pracy własnej zgodnej z jej kwalifikacjami zawodowymi.

(odwołanie – k. 3-4)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych przytaczając argumentację tożsamą do tej zaprezentowanej w zaskarżonej decyzji.

(odpowiedź na odwołanie – k- 6-8)

Na rozprawie w dniu 19 stycznia 2023 roku wnioskodawczyni poparła odwołanie, zainteresowani w sprawie T. K., W. K. przyłączyli się do odwołania, zaś pełnomocnik ZUS wniósł o jego oddalenie.

(końcowe stanowiska stron – rozprawa z dnia 19 stycznia 2023 roku e-protokół (...):01:17 – 00:02:01 i 00:54:14 – 01:00:28 – płyta CD – k. 80)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni jest córką zainteresowanych w sprawie T. K., W. K..

(zeznania wnioskodawczyni na rozprawie w dniu 19 stycznia 2023 roku e-protokół (...):51:09 – 00:51:27 w związku z 00:02:01 – 00:10:25 – płyta CD – k. 80)

E. K. ur. w dniu (...) ukończyła w 2011 roku studia I stopnia na Uniwersytecie (...), Wydział E.- Socjologiczny na kierunku finanse i rachunkowość, specjalność: strategie podatkowe, zaś w 2013 roku studia (...) stopnia na kierunku finanse i rachunkowość i uzyskała tytuł magistra.

(dyplomy – k.18-19, k. 166-167 załączonych do sprawy akt organu rentowego, k. 22)

E. K. ukończyła:

- w 2014 roku szkolenie z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych – obowiązki pracodawcy, najnowsze zmiany prawne, rozwiązania praktyczne;

- w 2014 roku kurs – (...) księgowy na księgach handlowych kurs księgowości I i II stopnia;

(certyfikat – k. 15-16, k. 168-169 załączonych do sprawy akt organu rentowego, zaświadczenie o ukończeniu szkolenia – k. 17, k. 170)

E. K. została zgłoszona do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego od dnia 2 stycznia 2015 roku jako pracownik. Dokument zgłoszeniowy został przekazany w dniu 7 stycznia 2015 roku.

(listy płac od stycznia 2015 r. do grudnia 2021 r. z przerwą od grudnia 2016 r. do kwietnia 2018 r – k. 92-159, umowa o podnoszenie kwalifikacji zawodowych – k. 171, zaświadczenie o ukończeniu szkolenia w dziedzinie BHP z dn. 13.05.2016 r. – k. 21, k. 172, karta szkolenia wstępnego w dziedzinie BHP – k. 22, k. 173, zaświadczenie lekarskie – k. 23, k. 174, umowa o pracę na czas określony od dn. 3.04.2015 r. do 31.03.2018 r. – k. 25, k. 177, umowa o pracę na okres próbny od dn. 2.01.2015 r. do 2.04.2015 r. – k. 26, k. 178 załączonych do sprawy akt organu rentowego, zaświadczenie lekarskie – k. 21, zaświadczenie – k. 32, umowa o podnoszenie kwalifikacja zawodowych – k. 38-39, zaświadczenie o ukończeniu szkolenia w dziedzinie BHP z dn. 13.05.2016 r. – k. 40-40 verte, umowa o pracę na czas określony od dn. 3.04.2015 r. do 31.03.2018 r. – k. 42, karta szkolenia wstępnego w dziedzinie BHP – k. 43-43 verte, umowa o pracę na okres próbny od dn. 2.01.2015 r. do 2.04.2015 r.- k. 52, zeznania wnioskodawczyni na rozprawie w dniu 19 stycznia 2023 roku e-protokół (...):51:09 – 00:51:27 w związku z 00:02:01 – 00:10:25 – płyta CD – k. 80, zeznania świadka R. H. na rozprawie w dniu 19 stycznia 2023 roku e-protokół (...):32:54 – 00:41:57 – płyta CD – k. 80)

W dniu 1 kwietnia 2018 roku płatnik składek WET Kancelaria Doradztwa (...) zawarł z wnioskodawczynią umowę o pracę na czas nieokreślony od dnia 1 kwietnia 2018 roku.

We wszystkich powyższych umowach o pracę jako stanowisko, na którym miała być świadczona praca wskazano: specjalista do spraw kadr, płac i ZUS.

(listy płac od stycznia 2015 r. do grudnia 2021 r. z przerwą od grudnia 2016 r. do kwietnia 2018 r – k. 92-159, umowa o pracę na czas nieokreślony – k. 24, k. 176, umowa o pracę na czas określony od dn. 3.04.2015 r. do 31.03.2018 r. – k. 25, k. 177, umowa o pracę na okres próbny od dn. 2.01.2015 r. do 2.04.2015 r. – k. 26, k. 178 załączonych do sprawy akt organu rentowego, umowa o pracę na czas nieokreślony – k. 36, umowa o pracę na czas określony od dn. 3.04.2015 r. do 31.03.2018 r. – k. 42, umowa o pracę na okres próbny od dn. 2.01.2015 r. do 2.04.2015 r.- k. 52, zeznania wnioskodawczyni na rozprawie w dniu 19 stycznia 2023 roku e-protokół (...):51:09 – 00:51:27 w związku z 00:02:01 – 00:10:25 – płyta CD – k. 80)

Od dnia 7 września 2018 roku wnioskodawczyni została współnikiem spółki cywilnej (...).

(wypisy z (...) k.8-13, zeznania wnioskodawczyni na rozprawie w dniu 19 stycznia 2023 roku e-protokół (...):51:09 – 00:51:27 w związku z 00:02:01 – 00:10:25 – płyta CD – k. 80, zeznania zainteresowanego T. K. na rozprawie w dniu 19 stycznia 2023 roku e-protokół (...):51:27 – 00:51:44 w związku z 00:13:26 – 00:20:39 – płyta CD – k. 80)

W umowie spółki cywilnej z dnia 26 listopada 2020 roku pomiędzy W. K., T. K., E. K. w § 1 umowy wskazano, że wspólnicy zgodnie oświadczyli że we wspólnym celu gospodarczym, o którym mowa w § 2 umowy, zawiązana zostaje spółka cywilna stosownie do postanowień art. 860-875 k.c. Z § 2 pkt 1,2,3 wynika, że spółka ma na celu prowadzenie działalności gospodarczej, której przedmiotem będzie świadczenie usług księgowo – rachunkowych oraz usługi doradztwa podatkowego. Nazwa spółki to: WET Kancelaria Doradztwa (...). Siedzibą spółki jest miasto Z.. W § 3 wskazano, że umowa została zawarta na czas nieokreślony, zaś w § 4 pkt 1, 2 i 3, że wspólnicy wnoszą do spółki następujące wkłady: W. K. – tytuł doradcy podatkowego, T. K. – tytuł doradcy podatkowego, E. K. – wiedzę z zakresu ekonomii i marketingu usług prawnych i księgowych. Udziały wspólników wynosiły odpowiednio: W. K.: 30%, T. K.: 30%, E. K.: 40 %. Większość udziałów należała do doradców podatkowych. W § 10 zaś wskazano, że w zyskach i stratach spółki wspólnicy uczestniczyli proporcjonalnie do posiadanych udziałów.

(umowa spółki cywilnej – k. 18-19, zeznania wnioskodawczyni na rozprawie w dniu 19 stycznia 2023 roku e-protokół (...):51:09 – 00:51:27 w związku z 00:02:01 – 00:10:25 – płyta CD – k. 80, zeznania zainteresowanego T. K. na rozprawie w dniu 19 stycznia 2023 roku e-protokół (...):51:27 – 00:51:44 w związku z 00:13:26 – 00:20:39 – płyta CD – k. 80)

W dniu 23 września 2021 roku pomiędzy WET Kancelaria Doradztwa (...), wnioskodawczynią została zawarta umowa o pracę na czas określony od dnia 23 września 2021 roku do dnia 31 grudnia 2022 roku.

(listy płac od stycznia 2015 r, do grudnia 2021 r. z przerwą od grudnia 2016 r. do kwietnia 2018 r. – k. 92-159, umowa o pracę – k. 175 załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Płatnik składek złożył za E. K. imienne raporty miesięczne w których wykazał podstawy na ubezpieczenia społeczne: od 01/2015 r. do 12/2015 r. - 1750,00 zł, od 01/2016 r. do 08/2016 r. - 1850,00 zł, 09/2016 r. - 1233,33 zł, 10/2016 r. - 1892,83 zł, 11/2016 r. - 666,67 zł, od 12/2016 r. do 04/2018 r. - 0.00 zł, 05/2018 r. - 876,72 zł, 06/2018 r. - 2305,60 zł, 07/2018 r. - 2100,00 zł, 08/2018 r. -2100.00 zł, 09/2018 r. - 0.00 zł. 10/2018 r. - 0,00 zł, 11/2018 r. - 600,00 zł, 12/2018 r. - 2100,00 zł, 01/2019r. - 1950,00 zł, 02/2019 r. - 2137,50 zł. od 03/2019 r. do 12/2019 r. - 2250,00 zł, 01/2020 r. - 2600,00 zł, 02/2020 r. - 2600,00 zł, 03/2020 r. -866,67 zł, 04/2020 r. - 0,00 zł, od 05/2020 r. do 12/2020 r. - 2600,00 zł. od 01/2021 r. do 03/2021 r. - 2800,00 zł, 04/2021 r. - 1493,33 zł, 05/2021 r. - 1306,67 zł, 06/2021 r. -2800,00 zł. 07/2021 r. -483,64 zł i 722,58 zł, 08/2021 r. - 2800,00 zł, 09/2021 r. - 2299,40 zł oraz od 10/2021 r. - 12/2021 r. - 2800,00 zł.

W przekazanych za E. K. imiennych raportach miesięcznych o wypłaconych świadczeniach i przerwach w opłacaniu składek, płatnik składek wykazał:

- wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy : od 21 do 30 września 2016 r., od 13 października do 4 listopada 2016 r., od 28 stycznia do 3 lutego 2019 r. oraz za 23 lipca 2021 r;
- zasiłek chorobowy: od 5 do 8 listopada 2016 r. oraz od 17 listopada 2016 r. do 23 maja 2017 r.;
- zasiłek macierzyński : od 24 maja 2017 r. do 31 marca 2018 r. oraz od 1 do 31 maja 2018 r. ;
- urlop wychowawczy : od 1 września do 22 listopada 2018 r., od 24 do 31 lipca 2021 r. oraz od 1 do 31 sierpnia 2021 r.;
- zasiłek opiekuńczy: od 12 marca do 8 maja 2020 r., od 11 do 15 maja 2020 r., od 18 maja do 22 maja 2020 r., od 25 do 29 maja 2020 r., od 29 marca do 11 kwietnia 2021 r., od 10 do 25 maja 2021 r. oraz od 6 do 22 lipca 2021 r.;
- okres nieobecności w pracy usprawiedliwiony: od 1 do 5 czerwca 2020 r., od 8 do 12 czerwca 2020 r., od 15 do 19 czerwca 2020 r. oraz od 22 do 26 czerwca 2020 r.;
- urlop bezpłatny – od 18 do 20 września 2021 r.

(okoliczności bezsporne, a ponadto wnioski urlopowe – k. 25-26, wniosek o urlop wychowawczy – k. 27, k. 34, rezygnacja z urlopu wychowawczego – k. 33)

Wnioskodawczyni była upoważniona do podpisywania dokumentów firmowych, w tym do podpisywania korespondencji e-mail kierowanej do klientów kancelarii w sprawach z zakresu kadr, płac i ZUS oraz wystawiania i podpisywania stosownych zaświadczeń dla pracowników i zleceniobiorców klientów kancelarii.

(korespondencja e-mail – k. 32-91, upoważnienie – k. 160, zaświadczenia o zatrudnieniu wystawione przez ubezpieczoną – k. 161-163 załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Z chwilą kiedy wnioskodawczyni została współnikiem spółki cywilnej (...) zaczęła wykonywać obowiązki nierozdzielnie powiązane z owym statusem tj.: zarządzała kancelarią, prowadziła czynności marketingowe, obsługiwała klienta, e-maile. Poszczególne czynności musiały być wykonane w ustawowych terminach.

(zeznania wnioskodawczyni na rozprawie w dniu 19 stycznia 2023 roku e-protokół (...):51:09 – 00:51:27 w związku z 00:02:01 – 00:10:25 – płyta CD – k. 80, zeznania zainteresowanego T. K. na rozprawie w dniu 19 stycznia 2023 roku e-protokół (...):51:27 – 00:51:44 w związku z 00:13:26 – 00:20:39 – płyta CD – k. 80)

Zanim wnioskodawczyni została współnikiem przedmiotowej spółki powyższymi czynnościami zajmowali się T. K., W. K..

(zeznania zainteresowanego T. K. na rozprawie w dniu 19 stycznia 2023 roku e-protokół (...):51:27 – 00:51:44 w związku z 00:13:26 – 00:20:39 – płyta CD – k. 80)

Kiedy w spółce zachodziła konieczność podjęcia jakiejś ważnej decyzji, T. K., W. K., E. K. spotykali się we wspólnym gronie i omawiali dany temat.

(zeznania wnioskodawczyni na rozprawie w dniu 19 stycznia 2023 roku e-protokół (...):51:09 – 00:51:27 w związku z 00:10:25 – 00:13:26 – płyta CD – k. 80, zeznania zainteresowanego T. K. na rozprawie w dniu 19 stycznia 2023 roku e-protokół (...):51:27 – 00:51:44 w związku z 00:13:26 – 00:20:39 – płyta CD – k. 80, zeznania zainteresowanej W. K. na rozprawie w dniu 19 stycznia 2023 roku e-protokół (...):51:44 – 00:54:14 w związku z 00:20:39 – 00:24:02 – płyta CD – k. 80)

Wnioskodawczyni jako współnik WET Kancelaria Doradztwa (...) zajmowała się sprawami związanymi z kadrami, płacami i ZUS-em.

(zeznania świadka M. P. na rozprawie w dniu 19 stycznia 2023 roku e-protokół (...):42:26 – 00:46:59 – płyta CD – k. 80)

T. K., jak i W. K. nie kontrolują wzajemnie wykonywanych przez siebie czynności jako współnicy spółki cywilnej (...).

(zeznania zainteresowanej W. K. na rozprawie w dniu 19 stycznia 2023 roku e-protokół (...):51:44 – 00:54:14 – płyta CD – k. 80)

Sąd Okręgowy ocenił i zważył, co następuje:

Odwołanie nie jest zasadne.

Zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2022.0.1009) do zakresu działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych należy między innymi realizacja przepisów o ubezpieczeniach społecznych, a w szczególności stwierdzanie i ustalanie obowiązku ubezpieczeń społecznych.

Zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wyznaczony jest w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych, a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego, określonego zakresem odwołania od decyzji organu rentowego do sądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2008 r., II UZ 4/08, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 163 oraz z dnia 19 sierpnia 2015 r., II UZ 12/15, LEX nr 1789937).

Przechodząc do merytorycznego rozpoznania odwołania sąd pragnie wskazać, że do 31 grudnia 1999 r. obowiązywała ustawa z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej (Dz. U. 1988 r. Nr 41 poz. 324 ze zm.). Według jej art. 2 (w brzmieniu nadanym temu przepisowi przez art. 33 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym - Dz. U. 1997 r. Nr 121 poz. 770), działalnością gospodarczą była „działalność wytwórcza, budowlana, handlowa i usługowa, prowadzona w celach zarobkowych i na własny rachunek podmiotu prowadzącego taką działalność” (ust. 1), a podmiotem prowadzącym działalność gospodarczą, zwanym dalej przedsiębiorcą, mogła być osoba fizyczna, osoba prawna, a także jednostka organizacyjna nie mająca osobowości prawnej, utworzona zgodnie z przepisami prawa, jeżeli jej przedmiot działania obejmował prowadzenie działalności gospodarczej (ust. 2). Z dniem 1 stycznia 2000 r. weszła w życie ustawa z dnia 19 listopada 1999 r. - Prawo działalności gospodarczej (Dz. U. 1999 r. Nr 101 poz. 1178). W myśl art. 2 ust. 1, działalnością gospodarczą była zarobkowa działalność wytwórcza, handlowa, budowlana, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i eksploatacja zasobów naturalnych, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły; ustęp 2 definiował przedsiębiorcę jako osobę fizyczną, osobę prawną oraz nie mającą osobowości prawnej spółkę prawa handlowego, która zawodowo, we własnym imieniu podejmuje i wykonuje działalność gospodarczą. Do kategorii przedsiębiorców kwalifikowani byli także wspólnicy spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej, o której mowa w ust. 1. Następnie według art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. 2004 r. Nr 173 poz. 1807), działalnością gospodarczą jest „zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. Z kolei przedsiębiorca, to osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna nie będąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną - wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą (art. 4 ust. 1 w/w ustawy). Obecnie definicja przedsiębiorcy, zawarta w art. 4 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (Dz.U.2023.0.221) stanowi, że przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą. Przedsiębiorcami są także wspólnicy spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej. Judykatura podkreśla przy tym znaczenie faktycznego i osobistego wykonywania działalności przez wspólnika na rzecz spółki. Należy bowiem powtórzyć za Sądem Najwyższym (wyrok z dnia 26 marca 2008 r., I UK 251/07, OSNP 2009 nr 13-14, poz. 179), że ubezpieczenie społeczne wspólnika spółki cywilnej zależy od osobistego prowadzenia w tej spółce pozarolniczej działalności gospodarczej. W treści uzasadnienia Sąd Najwyższy wskazał także, iż spółka cywilna jest tylko wewnętrznym stosunkiem zobowiązaniowym wspólników. Działalność gospodarczą mogą prowadzić tylko jej wspólnicy i z tego tytułu podlegają ubezpieczeniu. (...) spółki cywilnej staje się przedsiębiorcą, gdy podejmuje i wykonuje działalność gospodarczą, a nie dlatego, że przystępuje do spółki cywilnej. Ubezpieczeniem społecznym wspólnik podlega nie z racji uczestnictwa w spółce, lecz samodzielnie skutkiem prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

W ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych zachodzi wyraźne wydzielenie określonego kręgu wspólników jako podlegających ubezpieczeniom społecznym z uwagi na ich status w tych spółkach (art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy) od innych osób prowadzących pozarolniczą działalność, do których należą wspólnicy spółek cywilnych prowadzący pozarolniczą działalność gospodarczą (art. 6 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy).

W niniejszej sprawie rola sądu sprowadzała się do ustalenia czy ZUS zasadnie powziął wątpliwość odnośnie zgłoszenia E. K. jako pracownika w spółce cywilnej (...), w której to jednocześnie stała się ona jej wspólnikiem od dnia 7 września 2018 roku. Powyższe przekładało się bezpośrednio na kwestię ewentualnego podlegania przez ubezpieczoną ubezpieczeniom społecznym od dnia 7 września 2018 roku jako pracownika u płatnika składek WET Kancelaria Doradztwa (...).

Zgodnie z treścią art.6 ust.1 punkt 1, art.8 ust.1 i art.11 ust.1 i art.12 ust.1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych - pracownicy, to jest osoby pozostające w stosunku pracy, podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

O uznaniu stosunku łączącego dwie osoby za stosunek pracy rozstrzygają przepisy prawa pracy.

Definicja pracownika, na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych, została zawarta w przepisie art.8 ust.1 ww. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który stanowi, iż za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy. Pojęcie stosunku pracy o jakim mowa w art.8 ust.1 ww. ustawy jest równoznaczne z pojęciem stosunku pracy definiowanym przez art.22 k.p. (wyrok SN z 13.07.2005 r., I UK 296/04, OSNP 2006/9-10/157).

Według art. 22 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 roku kodeks pracy, przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.

W nawiązaniu do przepisu kodeksu pracy w literaturze i judykaturze z zakresu prawa pracy przyjęto wykładnię pojęcia „praca” z art. 22 § 1 k.p. rozumianego jako działalność:

- 1) zarobkowa (tj. wykonywana za wynagrodzeniem);
- 2) wykonywana przez pracownika osobiście (z możliwością wyręczenia się, za zgodą pracodawcy, inną osobą – w zakresie niektórych czynności);
- 3) mająca charakter powtarzalny, wykonywana na ogół codziennie, ewentualnie – w dłuższych odstępach czasu, nie będąca więc jednorazowym wytworem
- 4) wykonywana na ryzyko pracodawcy, który na ogół dostarcza pracownikowi narzędzi do wykonywania pracy, ale też ponosi ujemne konsekwencje niezawinionych błędów popełnianych przez pracownika (tzw. ryzyko osobowe), jak również ponosi ryzyko gospodarcze i ekonomiczne związane z prowadzoną działalnością (na ogół jest to działalność gospodarza) – musi więc np. płacić pracownikom za niezawinione przez nich przestoje, wypłacać odprawy w przypadku likwidacji stanowisk pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników itp.;
- 5) wykonywana pod kierownictwem pracodawcy.

Do cech pojęciowych pracy stanowiącej przedmiot zobowiązania pracownika w ramach stosunku pracy należą osobiste i odpłatne jej wykonywanie w warunkach podporządkowania. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury stosunek ubezpieczeniowy jest następczy wobec stosunku pracy i powstaje tylko wówczas, gdy stosunek pracy jest realizowany. Jeżeli stosunek pracy nie powstał bądź też nie jest realizowany, wówczas nie powstaje stosunek ubezpieczeniowy, nawet jeśli jest odprowadzana składka na ubezpieczenie społeczne (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 17 stycznia 2006 roku III AUa 433/2005, Wspólnota (...)). Podleganie pracowniczemu tytułowi ubezpieczenia społecznego jest uwarunkowane nie tyle opłacaniem składek ubezpieczeniowych, ile legitymowaniem się statusem pracownika rzeczywiście świadczącego pracę w ramach ważnego stosunku pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2005 roku o sygn. akt II UK 43/05, OSNAPiUS rok 2006/15 – 16/251).

Wskazać należy, że stosunek ubezpieczeniowy jest następczy wobec stosunku pracy i powstaje tylko wówczas, gdy stosunek pracy jest realizowany. Jeżeli stosunek pracy nie powstał bądź też nie jest realizowany, wówczas nie powstaje stosunek ubezpieczeniowy, nawet jeśli jest odprowadzana składka na ubezpieczenie społeczne (wyrok SA w Lublinie z 17.01.2006 r. III AUa 433/2005, Wspólnota (...)).

Dla powstania stosunku pracy nie wystarcza samo zawarcie na piśmie umowy o treści odpowiadającej wymaganiom art. 29 K.p., założenie dokumentacji pracowniczej i wypłacenie pracownikowi wynagrodzenia oraz formalna legalizacja umowy przed organem rentowym czy urzędem skarbowym przez złożenie deklaracji zgłoszeniowej

do ubezpieczeń społecznych i deklaracji podatkowej, ale niezbędnej jest wykazanie, że stosunek taki, o cechach określonych w art. 22 § 1 K.p., faktycznie został nawiązany i był realizowany przez strony.

Zgodnie z utrwalonymi poglądami orzecznictwa i doktryny prawa, cechą wyróżniającą stosunek pracy spośród innych kategorii stosunków prawnych jest podporządkowanie pracownika (obok osobistego świadczenia pracy).

Na podporządkowanie składa się kilka elementów (co do sposobu wykonania pracy, co do czasu oraz co do miejsca), przy czym nie jest konieczne, aby w każdym stanie faktycznym elementy te wystąpiły łącznie, z uwagi na potrzebę dostosowania realiów wykonywania stosunku pracy do sposobu działania współczesnej gospodarki, wymagającej w wielu branżach większej samodzielności i niezależności (a przez to kreatywności) pracownika. Istota pracowniczego podporządkowania sprowadza się jednak do tego, że pracownik nie ma samodzielności w określaniu bieżących zadań, ponieważ to należy do sfery pracodawcy organizującego proces pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2016 r., II PK 352/14). Praca pod kierownictwem w myśl art. 22 § 1 k.p., jest jedną z najważniejszych cech w procesie typizacji charakteru stosunku prawnego łączącego strony (wyrok SN z dnia 20.03.1965 r., III PU 28/64, OSNCP 1965, nr 9, poz. 157).

Co do zasady, udział wspólnika w spółce cywilnej nie stanowi tytułu do ubezpieczenia społecznego, gdyż spółka cywilna jest tylko wewnętrznym zobowiązaniem wspólników (umową) i z braku podmiotowości prawnej nie prowadzi działalności gospodarczej. Nie jest przedsiębiorcą. Działalność gospodarczą prowadzą jej wspólnicy i z tego tytułu podlegają ubezpieczeniu. (...) spółki cywilnej ma więc własny tytuł do ubezpieczenia jako przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą. Ubezpieczeniu społecznemu nie podlega uczestnictwo w spółce cywilnej, lecz prowadzenie działalności gospodarczej na podstawie przepisów o działalności gospodarczej. (...) spółki cywilnej prowadzący działalność gospodarczą ma więc indywidualny tytuł do ubezpieczenia społecznego (por. wyrok SN z 11 kwietnia 2008r., I UK 296/07, M.P. Pr. (...)).

Spółka cywilna jest jedynie stosunkiem prawnym powstałym na podstawie umowy, przez którą jej strony, czyli wspólnicy, zobowiązują się do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego przez działanie w sposób oznaczony, w szczególności przez wniesienie wkładów. Jego źródłem jest umowa obligacyjna, która wywołuje również skutki z zakresu prawa rzeczowego. Jest to specyficzny stosunek prawny, gdyż jego podmioty tworzą rodzaj korporacji, stanowią grupę osób współdziałających dla osiągnięcia zamierzonego - wspólnego dla wszystkich celu.

Istotne zatem w niniejszej sprawie było rozważenie, czy E. K. wykonywała obowiązki od dnia 7 września 2018 roku na rzecz u płatnika składek WET Kancelaria Doradztwa (...) w ramach stosunku pracowniczego, czy tylko jako wspólnik spółki cywilnej. Istotne w tej mierze będzie ustalenie rodzaju wykonywanej przez nią pracy, przy uwzględnieniu okoliczności, że sam wkład wspólnika do spółki może polegać tylko na świadczeniu usług (art. 861§1 k.c.). Taka praca jest wykonywana wówczas w ramach umowy spółki i nie może być traktowana jako stosunek pracy. Poza tym jeżeli wspólnik w umowie o pracę zobowiąże się do prowadzenia spraw spółki lub reprezentowania spółki, to takie zobowiązanie nie może być traktowane jak rzeczywiste zawarcie umowy o pracę, za którą wspólnikowi przysługuje wynagrodzenie. Prowadzenie spraw spółki jest bowiem obowiązkiem wspólnika, za które nie może on żądać wynagrodzenia, gdyż osobiste świadczenie pracy połączone z prowadzeniem lub reprezentowaniem spółki wynika z istoty jego członkostwa w spółce cywilnej.

Należy podkreślić, że wspólnik, którego przedmiotem pracy jest prowadzenie i reprezentowanie spraw spółki, nie jest pracownikiem w rozumieniu przepisów prawa, i w konsekwencji nie podlega pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu. Objęty jest ubezpieczeniem społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą (uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 1993 r., II UZP 21/92, OSNC 1993/5/69).

Kiedy prace świadczone przez ubezpieczonego na rzecz spółki cywilnej nie wykraczają poza prowadzenie i reprezentowanie spraw tej spółki cywilnej - wówczas taki zakres obowiązków wspólnika spółki cywilnej nie może być przedmiotem jego pracowniczego zobowiązania, które ma charakter (podobnie - wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2003 r., II UK 235/2002, LexPolonica nr 362448). Prowadzenie spraw spółki stosownie do art. 865 §1 k.c. jest nie tylko prawem, ale i obowiązkiem każdego ze wspólników. Z tego właśnie powodu w piśmiennictwie

i orzecznictwie nie budzi wątpliwości, że skoro prowadzenie spraw spółki jest obowiązkiem wspólnika, to nie może on żądać za te czynności wynagrodzenia, gdyż osobiste świadczenie pracy wiążące się z prowadzeniem lub reprezentowaniem spółki wynika z istoty członkostwa w spółce cywilnej (wyrok NSA z dnia z dnia 29 października 2010 r., I (...), LexPolonica nr 2412889).

Do powinności wspólnika spółki cywilnej zalicza się również wniesienie wkładu. Wkład wspólnika może polegać na świadczeniu usług. Kodeks cywilny uprawnia i zobowiązuje do prowadzenia spraw spółki każdego ze wspólników. Nie jest potrzebna do tego żadna dodatkowa umowa między wspólnikiem a spółką. Możliwość zawarcia przez jednego ze wspólników spółki cywilnej z pozostałymi wspólnikami umowy o pracę, jeżeli przedmiotem tej umowy miałyby być prowadzenie spraw spółki lub jej reprezentowanie, została wprost zakwestionowana przez Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z 14 stycznia 1993 r., II UZP 21/92, OSNC 1993/5/69). W doktrynie zgodnie przyjmuje się, iż nie jest możliwe, aby wspólnik z tytułu prowadzenia spraw otrzymywał wynagrodzenie, bowiem prowadzenie spraw wynika z istoty członkostwa w spółce (J. Gudowski, w: Gudowski, Komentarz k.c., Ks. III, cz. 2, 2013, s. 979). Te same względy wykluczają możliwość zawierania umowy o pracę, której przedmiotem byłoby prowadzenie spraw (A. Kidyba, K. Kopaczyńska-Pieczniak, w: Kidyba, Komentarz k.c., t. III, cz. 2, 2010, s. 1109).

Jedynie w sytuacji gdy wspólnik podejmuje się wykonywania pracy niezwiązanej z prowadzeniem lub reprezentowaniem sprawy spółki, na przykład zatrudnia się w związku z posiadanymi kwalifikacjami w przedsiębiorstwie spółki, to wówczas będzie to praca wykonywana poza stosunkiem spółki i w takiej sytuacji dochodzi do zawarcia umowy o pracę między takim wspólnikiem a pozostałymi wspólnikami. Sytuacje tego rodzaju będą obejmowały prace świadczone poza obowiązkiem osobistego prowadzenia lub reprezentowania spraw spółki. Praca takiego wspólnika, wynikająca z jego przygotowania fachowego, będzie wykonywana poza osobistym obowiązkiem wspólnika do prowadzenia spraw spółki i tego rodzaju praca wspólnika będzie miała taki charakter, jak praca osoby trzeciej (por. uchwała składu 7 Sędziów Sądu Najwyższego z 14 stycznia 1993 r., sygn. II UZP 21/92).

Powyzsza sytuacja nie znajduje jednak przełożenia na grunt analizowanej sprawy, bowiem z ustaleń sądu w tym zeznań wnioskodawczyni, zainteresowanych, świadków, w tym dokumentacji zawartej w aktach sprawy oraz aktach organu rentowego wynika, że od dnia 7 września 2018 roku jako wspólnik spółki cywilnej (...) skarżąca wykonywała czynności, które ewidentnie mieściły się w przedmiocie jej działalności i dotyczyły jej prowadzenia, w tym odnosiły się do jej reprezentowania. Z zeznań wnioskodawczyni wynikało, że wraz z momentem kiedy to została wspólnikiem spółki cywilnej (...) zaczęła wykonywać obowiązki nierozdzielnie powiązane z owym statusem - zarządzała kancelarią, prowadziła czynności marketingowe, obsługiwała klientów, e-maile.

Co wymaga podkreślenia, nie można również wykonywać w pracowniczym zatrudnieniu obowiązków związanych z zawarciem umowy spółki cywilnej. Niewątpliwie umowa spółki cywilnej jest dopuszczalną formą w ramach której można prowadzić pozarolniczą działalność gospodarczą, ale nie stanowi ona podstawy dla wspólników spółki cywilnej do zawierania z nimi umów o pracę. (...) spółki cywilnej nie stanowi bowiem podstawy kontraktowej dla zawierania z nimi stosunków pracy (zob. Wyrok SA w Szczecinie z 23.03.2020 r., III AUa 617/19, LEX nr 3049600) .

W niniejszej sprawie taka umowa spółki cywilnej została zawarta w dniu 26 listopada 2020 roku pomiędzy W. K., T. K., E. K.. Stosownie do postanowień wskazanej umowy wnioskodawczyni uczestniczyła w zyskach i stratach spółki w udziale wynoszącym 40%. Prowadzenie spraw i reprezentowanie spółki – są to działania w interesie wspólnym w ramach stosunku korporacyjnego, bez wynagrodzenia. Za prowadzenie spraw spółki wspólnik otrzymuje wynagrodzenie w postaci udziału w zyskach spółki lub osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego spółki. Nie jest to jednak wynagrodzenie w rozumieniu kodeksu pracy, przysługujące za pracę wykonywaną w ramach umowy o pracę. Szczególnie w sytuacji, gdy wspólnik zobowiązał się wykonywać na rzecz spółki pracę, polegającą na prowadzeniu jej spraw i reprezentowaniu spółki tytułem wkładu (świadczenia usług), nie można takiego zobowiązania traktować jako powstałego w wyniku umowy o pracę.

Zgodnie bowiem z art. 860 § 1 k.p.c. przez umowę spółki wspólnicy zobowiązują się do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego przez działanie w sposób oznaczony, w szczególności przez wniesienie wkładów. Zgodnie z art. 861

§ 1 k.c. wkład wspólnika może polegać na wniesieniu do spółki własności lub innych praw albo na świadczeniu usług. Innymi słowy, wspólnicy realizują oznaczony w umowie cel gospodarczy poprzez wspólne działanie, a jeżeli zastrzegają, że wkłady mają być pokryte świadczeniem usług, to wskazany obowiązek realizują w ramach tej podstawy kontraktowej, a nie jakiegokolwiek innej umowy. (...) spółki cywilnej nie stanowi podstawy do zawierania ze wspólnikami umów o pracę. Podmioty stosunków cywilnoprawnych, a konkretniej stosunku spółki cywilnej, pozostają równorzędnymi partnerami. W związku z tym, nie sposób jest wywodzić, że wspólnicy spółki mogą rzeczywiście realizować względem siebie stosunek podporządkowania, w tym pracowniczego. w niniejszej sprawie brak jest jednego z podstawowych cech stosunku pracy, jakim jest stosunek podporządkowania. Nie występuje również realna możliwość świadczenia pracy pod kierownictwem pracodawcy. Zamiar stron zawarcia stosunku prawnego o określonej treści nie oznacza przy tym zupełnej dowolności, w szczególności gdy wolą stron dochodzi do naruszenia przepisów art. 860 § 1 k.c., art. 861 § 1 k.c., art. 865 § 1 k.c. i art. 866 k.c. Skoro powinnością wspólnika spółki cywilnej jest prowadzenie spraw spółki i reprezentowanie spółki w ramach stosunku spółki, a także świadczenie usług, z tytułu obowiązku pokrycia wkładu, to nie można tych powinności realizować w stosunku pracy i wypłacać z tego tytułu wynagrodzenia. Z wniesieniem wkładu nie wiąże się jakiegokolwiek wynagrodzenie, a za prowadzenie lub reprezentowanie spraw spółki wspólnikowi, wypłaca się wynagrodzenie, ale tylko w postaci udziału w zyskach spółki. (zob. Wyrok SA w Szczecinie z 23.03.2020 r., III AUa 617/19, LEX nr 3049600).

Niedopuszczalność istnienia takiej umowy o pracę wiąże się z faktem, iż od chwili gdy dotychczasowy pracownik stał się wspólnikiem – zawierałby umowę z samym sobą. Stroną stosunku pracy są bowiem wszyscy wspólnicy, niezależnie od tego ilu z nich umowę podpisuje. Umowa spółki niejako „pochłania” dotychczasowy stosunek zobowiązaniowy, powodując de facto wygaśnięcie umowy o pracę.

Brak możliwości w niniejszej sprawie nawiązania stosunku pracy przez wnioskodawczynię jako wspólnika spółki cywilnej w ramach założenia i prowadzenia spraw spółki nie wyklucza jej jednak z systemu powszechnych ubezpieczeń. (...) spółki cywilnej jako przedsiębiorcy podlegają zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 1 w związku z art. 12 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2022.0.1009) obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu.

Wspólnik, którego przedmiotem pracy, tak jak w niniejszej sprawie jest prowadzenie i reprezentowanie spraw spółki, nie jest pracownikiem w rozumieniu przepisów prawa, i w konsekwencji nie podlega pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu.

Wobec powyższego Sąd uznał, że zaskarżona decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych odpowiada prawu i na podstawie art.477¹⁴§1 k.p.c. oddalił odwołanie- punkt 1 sentencji wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł w punkcie 2 sentencji wyroku na podstawie art. 98 k.p.c., a wysokość wynagrodzenia pełnomocnika organu rentowego ustalił zgodnie z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r., poz.265).